

A close-up, macro photograph of a sunflower petal. The petal is a vibrant yellow color and is shown in a curved, almost vertical orientation. The texture of the petal is visible, showing fine veins and a slightly fuzzy surface. The background is a soft, out-of-focus blue and white, suggesting a sky or a bright, open environment. The lighting is bright and natural, highlighting the edges and curves of the petal.

Socialnodelovni model demence

Doc. dr. Jana Mali

Vsebina predavanja

- Teoretska izhodišča modela
- Metodična izhodišča modela
- Ravni razumevanja življenja oseb z demenco

Teoretska izhodišča modela

Soočanje z demenco je težka življenjska preizkušnja za vse udeležene v medosebne odnose z osebo z demenco: za osebo z demenco, za svojce, prijatelje, znance, strokovnjake

- Številne spremembe
- Socialno delo vstopa v razmerja sprememb na specifičen način, tako da upošteva posameznika, človeka z demenco, njegova razmerja z drugimi pomembnimi, kakor tudi socialne, kulturne in ekonomske procese.

Teoretska izhodišča modela

SPREMEMBE NA DVEH RAVNEH

INDIVIDUALNA RAVEN

- težave pri osnovnih življenjskih opravilih
- neuspehi
- nepovezana dejanja
- jeza, obup in strah

RAVEN MEDSEBOJNIH ODNOSOV

- krčenje socialne mreže
- odvisnost od svojcev
- občutek zapuščenosti, odtujenosti, nepovezanosti z drugimi

Teoretska izhodišča modela

- Svojci občutijo pomanjkanje časa zase, odpovedujejo se dejavnostim, ki bi jih razbremenjevale
- Ne znajo poiskati dodatnih virov pomoči
- Nimajo dovolj informacij o bolezni in znanja za ravnanje z osebami z demenco

Teoretska izhodišča modela

- Socialni delavci v domovih:
 - Stik s svojci (osebe z demenco potrebujejo svojce tudi ob hospitalizaciji ali institucionalizaciji)
 - Biografije za stanovalce z demenco
 - Individualna obravnava stanovalcev z demenco
 - Specifične naloge na varovanih oddelkih

Teoretska izhodišča modela

- Za socialne delavce je pomembno spoznanje, da svojci doživljajo tudi pozitivne učinke ob skrbi za osebe z demenco, saj jim pomagajo razumeti, da skrb družinskih članov za osebe z demenco ne pomeni le stresne izkušnje in težav.
- Socialno delo ima pomembno vlogo pri iskanju novih možnosti za življenje oseb z demenco v skupnosti.
- Medčloveški odnosi imajo osrednjo vlogo pri načrtovanju oskrbe za osebe z demenco
- V središču je oseba z demenco, ne bolezen, ne svojci, ne formalni oskrbovalci. Le na tak način lahko ustvarimo z osebo z demenco partnerski odnos, krepimo njegovo moč, delujemo antidiskriminacijsko, vključujemo v pomoč socialni kapital posameznika, razvijamo pomoč, ki temelji na potrebah človeka z demenco

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

- Sporazumevanje je ena od najpomembnejših tehnik za udejanjanje metod in načel socialnega dela.
- Sporazumevanje omogoča razumevanje življenjske situacije uporabnika, nas postavi v vlogo raziskovalca, v središče odnosa pa postavlja uporabnika.
- Sporazumevanje omogoča medsebojni dialog, ki ga socialni delavec in uporabnik potrebujeta za skupno delo, za soustvarjanje rešitev.

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebam z demenco

- Sporazumevanje odpira prostor za delo in ravnanje.
- Sporazumevanje poteka besedno in nebesedno (opazovanje, vedenje, zapisovanje) in ustvarja medosebni odnos med socialnim delavcem in osebo z demenco

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

- Vzorci sporazumevanja niso univerzalni, odvisni so od kulture, spola, starosti, statusa in razsežnosti življenjskega sveta uporabnika (Thomspon 2005)
- V procesu sporazumevanja spoznavamo, odkrivamo, raziskujemo situacije, ki pri uporabniku sprožajo stiske in ob tem upoštevamo mikro, makro in mezo raven socialnega okolja posameznika.

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

- Kitwood (2005):
 - Pomen izkušenj oseb z demenco
 - Stiki z osebami z demenco so za nas priložnost, da se naučimo drugačnega ravnanja
 - Preseganje vsakodnevnih rutin
 - Osebe z demenco kot učitelji

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebamami z demenco

“Ljubite nas takšne, kot smo. Obiskujte nas in se družite z nami tudi, če ne veste, kaj bi nam rekli. Ne potrebujemo vaših besed. Bolj potrebujemo vašo navzočnost, da vam lahko zaupamo občutke. Še vedno smo tukaj, s čustvi in dušo, in našli nas boste, če boste le želeli.” C. Bryden

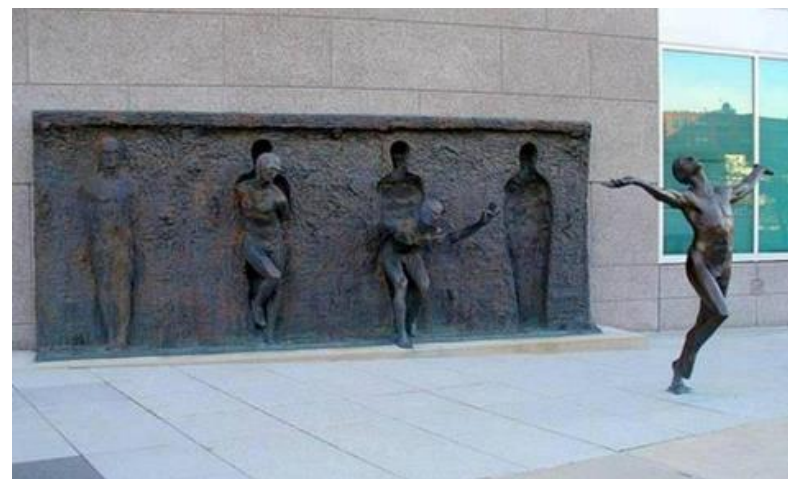
Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

- Osebe z demenco potrebujejo pri sporazumevanju več časa, uporabljajo manjše število besed, besede uporabljajo v nenavadnem zaporedju, njihov način besednega sporazumevanja temelji na drugačnih zakonitostih kot naš.
- Whitehouse (2008):
“Pozabijo celo preproste besede, jih nadomeščajo z nenavadnimi besedami, nelogizmi, zato jih težko razumemo.”

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebam z demenco

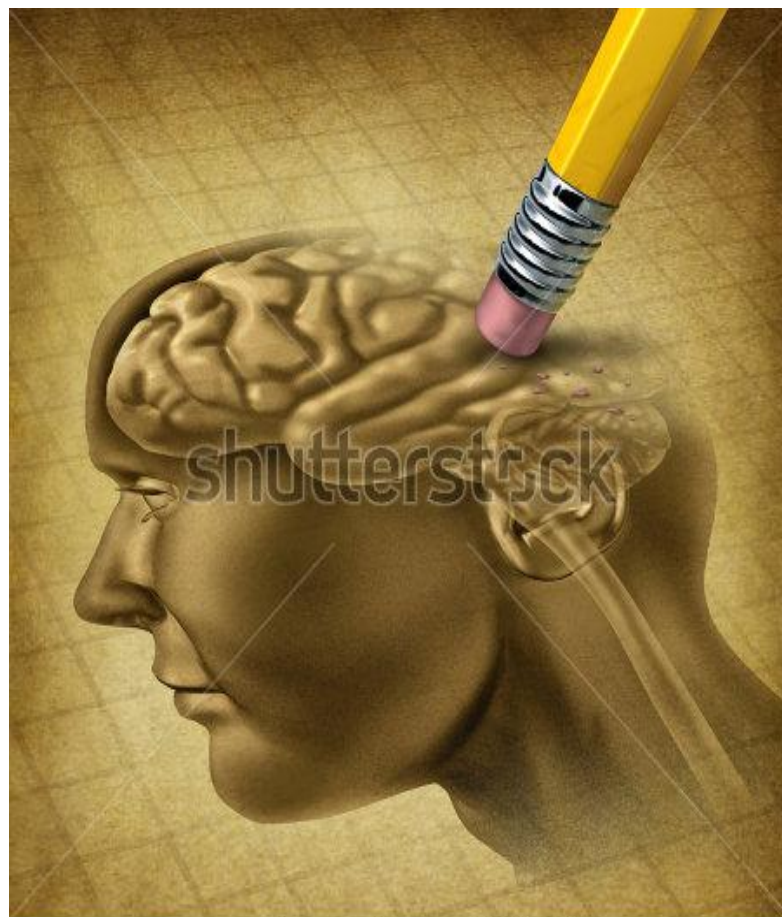
“Razumem, da vas spravlja ob pamet nenehno ponavljanje, vendar razmislite, kako težko je za nas, ker se zavedamo, da vas sprašujemo vedno iste stvari, toda vašega odgovora si ne zapomnimo. Tudi sama pogosto sprašujem ista vprašanja in po izrazu sogovornika sklepam, da sem to že spraševala, morda celo pred kratkim. Toda razumite me, če ne vem odgovora, bom ponovno vprašala isto.”

C. Bryden

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

“Ob vprašanju kot denimo:”Ali se spomniš?” me zagrabi panika. Počutim se kot, da je pred menoj črna zavesa, jaz pa si brezupno skušam priklicati v spomin odgovor, ki se nanaša na vaše vprašanje. Moja sposobnost zbiranja informacij je prepočasna za vas. Pomagajo mi vaši opisi situacij, ker mi z njimi dopuščate več časa za razmislek in več prostora, da z vami podelim čustva in občutke.” C. Bryden

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebami z demenco

“Počasi se učim živeti brez karakteristik kot so vaše ime, ali celo moje ime. Prepoznam obraze ljudi in zdi se mi, da so nekako povezani, ne vem pa, zakaj te ljudi poznam in kaj vse o teh ljudeh vem. Živim v svetu, v katerem vem, da vas poznam, ne vem pa, zakaj vas poznam” C. Bryden

Metodična izhodišča modela: sporazumevanje z osebam z demenco

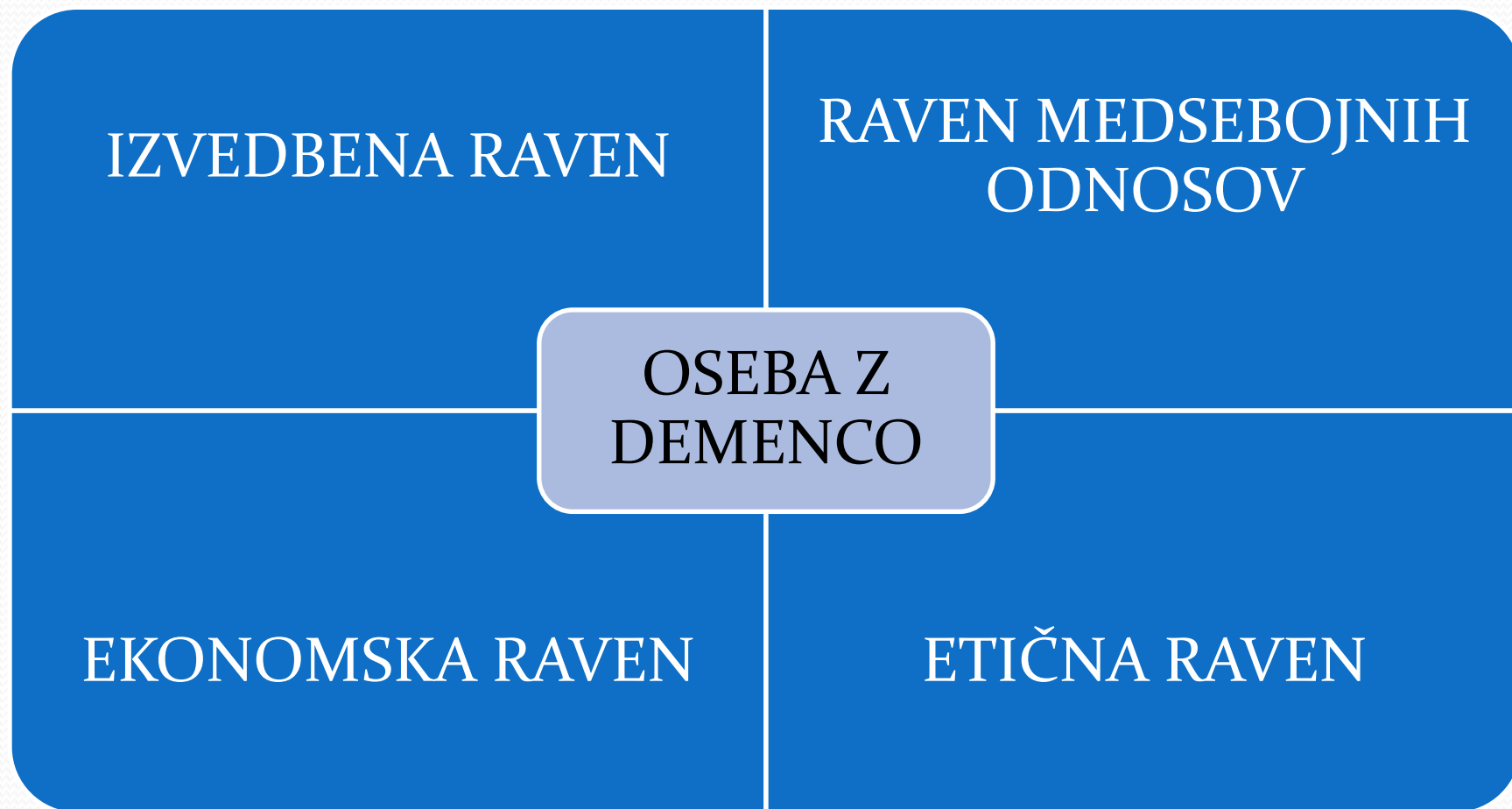
- Upoštevanje kot enakovrednih sogovornikov
- Kombiniranje besednega in nebesednega sporazumevanja
- Ustvarjanje klime, v kateri se počutimo dobro vsi
- Ustvarjalen in iznajdljiv pristop socialnih delavcev
- Spontanost, sproščenost, neobremenjenost z življenjskimi tokovi

Validacija po N. Feil

Stopnja bolezni	Značilnosti	Vprašanja	Vsebina pogovora	Oblike sporazumevanja
Stadij I	Pomanjkljiva, slaba orientacija	Kdo, kako, kje, kdaj. Nikoli zakaj!!	Povzemanje vsebine, vračanje v preteklost, upoštevanje mnenja	Dotiki, glasba
Stadij II	Časovna zmedenost, ni stika z realnostjo	Kdo, kako, kje, kdaj. Nikoli zakaj!!	Kot stadij I	Dotiki, glasba, stik z očmi
Stadij III	Zapiranje pred zunanjim svetom	Kdo, kako, kje, kdaj. Nikoli zakaj!!	Kot stadij I	Dotiki, glasba, stik z očmi
Stadij IV	Vegetiranje	Brez vprašanj	pripovedovanje	Dotiki, glasba, stik z očmi

Štiri ravni razumevanja potreb oseb z demenco

IZVEDBENA RAVEN

- Opravljanje vsakodnevnih opravil je odvisno od vrste in stopnje demence
- Pomoč svojcev, formalnih oskrbovalcev
- Spanje
- Težave pri sporazumevanju
- Tveganja

RAVEN MEDSEBOJNIH ODNOSOV

- Osamljenost, dolgčas, zapuščenost, socialna osama
- Nerazumevanje bližnjih
- Svojci opozarjajo na vztrajnost, potrpežljivost, prilagodljivost, strpnost
- izboljšanje odnosov s starši / zanemarjanje, opuščanje skrbi za starše

EKONOMSKA RAVEN

- Vrste dohodkov
- Zmožnost plačevanja oskrbe
- Višji stadij demence → več oskrbe → več finančnih izdatkov
- Slaba podpora s strani države
- Breme na svojcih

ETIČNA RAVEN

- Nepoznavanje pravic
- Zlorabe oseb z demenco (v družini, soseski, s strani strokovnjakov)
- Pomembno je ohraniti tak odnos do sebe z demenco kot pred nastankom bolezni
- Spoštovanje, upoštevanje identitete, krepitev moči, dialog, partnerski odnos

Socialnodelovni model demence

- Usmerjenost na krepitev moči oseb z demenco in vseh udeleženi v odnos z njimi:
 - odgovornost za lastno življenje
 - samospoštovanje
 - vrednost lastnih izkušenj
 - okrepitev lastnega položaja v družbi

